

Kirkefondets årsberetning 2015

125 år – og stadig på vej fremad

Når man kigger tilbage på de 125 år, som er gået, siden Kirkefondet blev stiftet, og hvor man begyndte at bygge de første kirkefondskirker i København, så tegner der sig et billede af en organisation, som har gjort en forskel på mange forskellige områder. Der er de mange kirker rundt om i København, hvor der fortsat mange steder er et levende og rigt menighedsliv. Der var de mange vandrekirker, som var kirkens vigtige forposter i mange nybyggede områder i landets købstæder. Der var al den inspiration til bl.a. gudstjenestefornyelse, som er blevet udsendt af Kirkefondet. Der var den allerførste indsats mht. IT i den kirkelige verden – og hele arbejdet med at udvikle kirkelivet – suppleret med solid demografisk viden om de enkelte sogne og provstier.

Men her ved 125 års-jubilæet har vi valgt at rette fokus fremad på fremtidens kirke. Det blev skudt i gang med temaet "Kirken i morgen" i årets første nummer af "Kirken i dag". Med en salmekonkurrence, hvor der er indsendt knap 100 nye salmer indenfor temaerne

"konfirmationssalme" eller "bysalme", og hvor der måske er en eller flere salmer til morgendagens salmebog. Med 14 dages aktiviteter ombord på kirkeskibet "Jeppé", arrangeret i samarbejde med Sydhavns Sogn og Hans Egedes Sogn (Nordhavn), bliver der peget på, at kirken – måske også på utraditionel vis – skal være til stede der, hvor mennesker bor. Kirken skal kunne flytte sig! Med Kirkefondets høring den 2. oktober med kendte paneldeltagere har temaet: "Hvor er folket – hvor er kirken?", og endelig afholder Kirkefondet tre inspirationsaftener med temaet "Kirken i morgen" i november måned i Fløng, Århus og Odense.

Et solidt grundlag

To lukkede kirker i ny brug

I løbet af det forgange år er flere og flere brikker faldet på plads for de 4 kirker, som i 2013 blev indstillet til lukning. Dermed hjemfaldt de til Kirkefondet, hvorved det blev Kirkefondets ansvar at sørge for disse kirkebygningers videre skæbne. For Absalons Kirke faldt salget hurtigt på plads, og den nye ejer, Lennart Lajboschitz, den tidligere ejer af Tiger-kæden, gik i gang med at nyindrette Absalons Kirke som et moderne forsamlingshus. Den 17. august 2015 blev "folkehuset Absalon" officielt taget i brug i sin nye anvendelse – med en venskabskamp i bordtennis mellem Kina og Danmark. Og nu afvikles en lang række aktiviteter der – f.eks. fællesspisning, skak-turnering mv.

Kort før sommerferien faldt salget af Blågårds Kirke også endeligt på plads. Den blev solgt til KoncertKirken, som siden kirkens lukning havde lånt den til koncertvirksomhed mv. Og det vil også være den fremtidige anvendelse, idet der dog fortsat er gratis bespisning tre dage om ugen arrangeret af Blågårdens Sogn. I den videre proces for Samuels Kirke, som er solgt til boligselskabet VIBO med henblik på omdannelse af kirken til ungdomsboliger, forventes lokalplanen godkendt af Københavns Kommune i foråret 2016, hvorefter ombygningen kan påbegyndes, og handlen endeligt afsluttes.

For Gethsemane Kirkes vedkommende blev tidspunktet for nedlæggelse af kirken udsat til den 31. december 2016, så man kunne forsøge at etablere et samarbejde mellem Ukirke, fritidsklubben Vestervang og Settlementet. De to sidstnævnte har imidlertid opsagt samarbejdet med Vesterbro Sogn, hvorefter kirkens krypt udlejes, mens der søges efter nye samarbejdspartner til en mere langsigtet løsning for kirkens anvendelse.

Andre ejendomme

Da Kirkefondet i sin tid byggede kirker rundt om i København, blev der flere steder ved samme lejlighed bygget menighedsbørnehaver og lign. Disse bygninger har i dag meget forskellig status mht. ejerforhold, men der er fortsat en del af dem, hvor Kirkefondet på forskellig vis er involveret. Vi har bl.a. modtaget forespørgsler om at lade Københavns kommune eller det lokale sogn overtage nogle af bygningerne, og der vil blive arbejdet videre med det ud fra den præmis, at Kirkefondet fremadrettet skal bruge så få ressourcer som muligt på bygningsadministration.

Økonomi

Som det fremgår af Kirkefondets regnskab for 2014, så har salget af Absalons Kirke betydet en kraftig konsolidering af Kirkefondets økonomi. Og også salget af Blågårds kirke vil indgå i regnskabet for 2015. Bestyrelsen arbejder med, at disse betroede midler investeres og forrentes på en forsvarlig måde til sikring af

Kirkefondets fremadrettede drift og nye aktiviteter. I 2014 var der et underskud på den almindelige drift på ca. 220.000 kr. At det endelige regnskabsresultat endte på et underskud på mere end 900.000 kr. skyldes bl.a. udgifter til de sidste renoveringer af den arvede ejendom i Emdrup samt omkostninger til salg og drift af de lukkede kirker. Også i 2015 tegner det til et underskud på driften på knap 700.000 kr. hvilket er ca. 100.000 kr. større end forventet – bl.a. fordi der ikke er i gangsat det budgetterede antal netværk i projektet omkring Lokal Kirkeudvikling. Det endelige resultat forventes at blive i nærheden af et underskud på 1,3 mill. kr., idet der ekstraordinært er satset i alt ca. 500.000 kr. på hele jubilæumsfejringen i 2015, som dog også gerne skulle være en markering og præsentation af Kirkefondet.

Kirkefondets arbejdsområder

Sognestatistik – og special-opgaver

Igen i det forløbne år har der været god efterspørgsel på dette arbejdsområde, og der er leveret adskillige af de gængse sogneprofiler, sogneanalyser og provstiprofiler. Men vi har også haft nogle specialopgaver i form af en rapport om børn og folkekirkemedlemskab og en om religiøsitet blandt udlændinge. I efteråret arbejdes med en rapport til et stift, som har bedt om vores hjælp til en analyse af bl.a. økonomi, befolkningsfremskrivning og kirketællinger m.m. Det er en større opgave, hvor vi trækker på assistance fra religionssociolog, post.doc Peter Lüchau.

Vejkirker – nu også cykelvenlige

I år er i alt 407 kirker med i vejkirke-ordninger – en nettotilgang på 11 kirker. Og ikke mindre end omkring 110 kirker har meldt sig som cykelvenlig vejkirke, der var et nyt initiativ i år! Det er bl.a. baggrunden for at Kirkefondet er med i konkurrencen om at blive kåret som årets cykelturismeinitiativ, men vi har endnu ikke fået resultatet. Alle de mange informationer om vejkirkerne, som bruges i brochurerne og som skal indgå i en mere tilgængelig digital form på Kirkefondets nye hjemmeside, ligger i en stor "vejkirke-database", som der har været nogle tekniske udfordringer med. Men de ser nu ud til at være løst, hvilket samtidig gør, at arbejdet med den nye hjemmeside endelig kan afsluttes

"Kirken i dag"

Kirkefondets magasin "Kirken i dag" er fortsat en vigtig inspirationskilde ved at tage relevante og aktuelle temaer under behandling og formidle vigtig viden og erfaringer fra det kirkelige liv rundt om i Danmark. Årets første nummer af "Kirken i dag" var jubilæumsnummeret med temaet "Kirken i morgen". Det blev godt modtaget og fik stor ros. De øvrige temaer for magasinet har været "Diakoni" og "Folkekirkens viden om sig selv og verden", og det sidste nummer, som udkommer i december, har temaet "Døb - nøglen til folkekirken".

"Ud af huset"

Ud over at bruge hjemmeside, nyhedsbreve mv. til at informere om Kirkefondets arbejde og tilbud, så forsøger vi også at være aktivt til stede der, hvor vi kan møde potentielle kunder blandt ikke mindst menighedsrådsmedlemmer og præster. Kirkefondet havde en stand på årsmødet for Landsforeningen af Menighedsråd, og vi deltager igen med en stand på messen "Kirkens Forum", som afholdes i Fredericia 25.-26. september.

Visionsdage og foredrag mv.

Der er afholdt forskellige former for visionsdage og foredrag rundt om i landet: Om "fremtidens folkekirke" i Syv sogn, om "frivillighed" i Vestre Århus Provsti, om "at være lokal kirke" i Rødovre Kirke, om "hvad salg af kirkebygninger betyder for vore danske kirker?" i Distriktsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer i Nordvestsjælland og om "ledelse af frivillige" i Vanløse-Valby Provsti. Kirkefondet har været til menighedsrådsmøde i Hans Egedes Sogn i København med oplæg om "at bygge menighed i Nordhavn". Endelig har udviklingskonsulent Dorte Kappelgaard løst en specialopgave med spørgeskemaundersøgelse, interviews og fokusgrupper for Apostelkirken i København, hvilket har resulteret i en rapport, som bl.a. rummer anbefalinger for fremtiden i Apostelkirken mht. aktiviteter, fællesskaber, kommunikation, organisering og ledelse.

Udviklingsperspektiver

Lokal Kirkeudvikling – evalueret og på vej fremad

Selvom Lokal Kirkeudvikling har været i gang i tre år nu og på den måde egentlig er at betragte som en ”drifts-opgave” i Kirkefondet, så er det også et arbejdsområde, som fortsat er under forandring og tilpasning – bl.a. ud fra de tilbagemeldinger, som blev givet i forårets evaluering. Her blev det konkluderet, at kernen i Lokal Kirkeudvikling er, at de enkelte sogne skal lære at ”lytte, reflektere og handle”. Desuden blev der peget på, at mentorbesøgene i sognene mellem konferencerne er meget vigtige, og der skal arbejdes mere med samspillet mellem arbejdsgruppe og menighedsråd/ansatte for at forankre udviklingsperspektivet i kirken som helhed. Det kan bl.a. ske ved, at hele menighedsrådet så vidt muligt er med til første konference. Deltagerne skal præsenteres for færre redskaber, og der skal opbygges større fortrolighed med disse på konferencerne. Endelig skal der findes nye metoder til erfaringsudveksling.

Efter sommerferien begyndte et nyt storkøbenhavnsk netværk med 4 sogne, og i januar 2016 begynder et provstinetværk i Salling provsti med særligt fokus på de nye storpastorater i provstiet. Der arbejdes fortsat på at samle sogne til et sjællandsk og et nord-midtyisk netværk med opstart i foråret 2016.

Lørdag den 31. oktober afholdes den første årlige landsdækkende Lokal Kirkeudviklings-konference med temaet: ”Hvordan kan kirken skabe fællesskab omkring tro i den lokale virkelighed?”. Endelig skal det nævnes, at der som en udløber af afslutningen på de første forløb blev oprettet en Facebookgruppe for tidligere og nuværende deltagere i Lokal Kirkeudvikling.

Menighedsudvikling i internationalt perspektiv

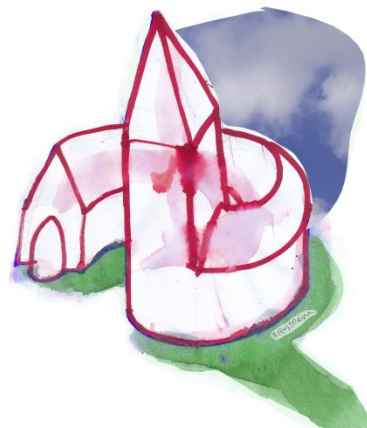
Den 18.-19. august var Kirkefondet værter for et døgnserfaringsudveksling og udvikling med de samarbejdspartnere i Norge og Sverige, som også arbejder med menighedsudvikling. I foråret 2016 indbyder Kirkefondet til en temadag i København i regi af et andet nordisk netværk, som består af ”kirkeligt reflekterende praktikere, som arbejder i kontekster præget af mobilitet og mangfoldighed”. Der inviteres bredt fra alle større byer i Danmark, Norge og Sverige. I juni 2016 får Danmark besøg af en række internationale teologer, som gennem en årrække har arbejdet med menighedsudvikling mv. i ”det internationale konsortium for studiet af missionale menigheder”. I forbindelse med deres besøg arrangerer Kirkefondet i samarbejde med Folkekirkens Mellemkirkelige Råd og Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter (FUV) en åben konference i dagene 7.-9. juni 2016 på kursuscentret Emmaus i Haslev og et ugekursus i FUV-regi samme sted.

Landsbykirken som et aktiv

Kirkefondet har fået bevilget 265.000 kr. fra Folkekirkens Udviklingsfond til vores projekt ”Landsbykirken som et aktiv”. Projektets formål er at undersøge mulighederne for at bruge en række konkrete middelalderkirker til anden kirkelig brug end gudstjenester, kirkelige handlinger mv. Med afsæt i undersøgelserne udarbejdes et idekatalog, som sendes ud til alle menighedsråd, som har ansvar for en eller flere middelalderkirker. I minimum 5 landkirker spredt ud over landet undersøges de arkitektoniske, bygningstekniske, juridiske og økonomiske muligheder for at foretage ændringer i kirkerummet således, at bygningen i højere grad kan bruges til mange forskellige kirkelige aktiviteter og til flere ikke-kirkelige formål, således som den nye lovgivning har givet mulighed for. De foreslåede forandringer af kirkerummet tager udgangspunkt i en visionsproces i de implicerede sogne, hvor der arbejdes med, hvad det vil sige at være kirke i et landsogn – og hvor lokalbefolkningen, lokale ressourcer og mulige samarbejdspartnere inddrages i processen. Desuden indhentes i projektet erfaringer fra udlandet, hvor man flere steder har gjort erfaringer med en udvidet brug af kirkerummet. Det endelige idekatalog lanceres i forbindelse med en konference om problematikken. Til at arbejde med på projektet har Kirkefondet indgået aftale med konsulent Ole Kamp og arkitekt Anna Mette Exner. Sideløbende med dette konkrete projekt har Kirkefondet sammen med FUV og Viborg stift været med i afviklingen af en inspirationsdag med fokus på problematikken med at være kirke på landet. Den fandt sted 20. juni 2015 i Salling, og Kirkefondet bidrog bl.a. med en workshop om Lokal Kirkeudvikling som en mulighed for landsogne.

Tal om kirken

I begyndelsen af året udkom bogen ”Tal om kirken - undersøgelser af folkekirkens aktivitets- og deltagerstatistik”, hvor Kirkefondets analysekonsulent, Sille Fusager, bidrog med to artikler, dels om Kirkefondets brug af demografisk viden siden 1980’erne, dels om hvordan der i de nordiske lande arbejdes med kirkestatistik.

Vi er i dialog med FUV, Kirkeministeriet og Danmarks Statistik om renovering og mulig udbygning af sognestatistikken.

Bøger på vej!

Der er arbejdes pt. på et par bogudgivelser i 2016. Den ene er en udgivelse omkring frivillighed i folkekirken. Det sker i samarbejde med Forlaget Ingerfair (som bl.a. arbejder med frivillighed i sociale frivillige organisationer mv) og 3K-uddannelsen i Århus med Kirkefondets udviklingskonsulent, Dorte Kappelgaard, som medforfatter. Den anden bog er en liturgisk håndbog med liturgier, bønner og velsignelser m.m. fra Iona. Der er nedsat en arbejdsgruppe, som har udvalgt relevante tekster, bearbejdet og oversat dem – delvis med assistance fra professionel oversætter, og med Kirkefondets kommunikationskonsulent, Charlotte Lydholm, som tovholder på udgivelsen.

Ny viden genereres

Kirkefondet var med generalsekretær Henrik Bundgaard Nielsen repræsenteret i styregruppen for projektet "Dåb eller ej", som via en YouGov-undersøgelse blandt 1042 respondenter og 25 dybdegående interviews med en gruppe forældre førte til den største samlede forskningsrapport om forældres holdninger til dåb i årtier. Rapporten tegnede bl.a. et billede af, at de forældre, som fravælger dåben, ser den som en del af en religiøs pakke, de ikke ønsker. Mens billedet blandt dem, som lader deres børn døbe, er mere blandet, hvor nogle opfatter dåben som en kulturel markering, mens andre ser den mere religiøst. Rapporten har været med til at sætte fokus på det faldende dåbstal i folkekirken.

Strategiproces i Kirkefondets bestyrelse

For at kunne agere og tage de rette beslutninger i en tid, hvor Kirkefondet nu har fået et mere sikkert økonomisk grundlag, har bestyrelsen indledt en strategiproces, hvor der er blevet set på Kirkefondets rolle, arbejdsområder og arbejdsmetoder. Processen forventes afsluttet i løbet af efteråret 2015.

Nye vinde i blæser i folkekirken?

Som det kom frem i Kristeligt Dagblad lige efter sommerferien, så har Kirkefondet sammen med en række andre kirkelige organisationer bakket op om, at Landsforeningen af Menighedsråd i 2016 planlægger et fælles kirkemøde for hele folkekirken og alle de frie kirkelige organisationer - på tværs af sogne og kirkelige strukturer. For det er nødvendigt med et fælles forum i folkekirken til drøftelse af de udfordringer, folkekirken står overfor - f.eks. det faldende dåbstal og kirkens tilstedeværelse i medierne. Ganske vist kan der ikke træffes beslutninger på et kirkemøde, men der kan fødes idéer, som senere kan blive til noget. Med afsæt i en fælles debat og samtale om, hvad der er den brændende platform for folkekirken, og hvad der kunne være vigtigt at gøre fremadrettet, kan man på forskellige niveauer i kirken – nationalt, stiftsplan, i provsti, sogn eller kirkelig organisation - gribe bolden og lokalt arbejde videre – til gavn for folkekirkens fortsatte liv og vækst.

På bestyrelsens vegne

Erik Møllerup, formand

September 2015